

T-44/00. sz. ügy

**Mannesmannröhren-Werke AG
kontra
az Európai Közösségek Bizottsága**

**„Verseny – Kartellek – Varrat nélküli acélcsövek piaca –
A jogsértés időtartama – Bírság”**

Az Elsőfokú Bíróság ítélete (második tanács), 2004. július 8. . . . . II - 2233

Az ítélet összefoglalása

1. Verseny – Kartellek – Vállalkozások közötti megállapodások – A jogsértés bizonyítéka – A Bizottság által, forrásának felfedése nélkül bemutatott dokumentum – Megengedhetőség

II - 2223

2. *Verseny – Közigazgatási eljárás – Jogsértést megállapító bizottsági határozat – A kifogásközléssel nem egyező határozat – A védelemhez való jog megsértése – Feltétel – A vállalkozásnak a végső soron megállapított kifogással szembeni védekezésre való képtelensége*
(17. tanácsi rendelet, 19. cikk, (1) bekezdés)
3. *Verseny – Kartellek – Versenytorzítás – Értékelési szempontok – Versenykorlátozó cél – Megfelelő megállapítás*
(EK 81. cikk, (1) bekezdés)
4. *Verseny – Közigazgatási eljárás – Az EK 81. cikk megsértését megállapító bizottsági határozat – Piacmeghatározási kötelezettség – Piacfelosztó célú megállapodás esetén fennálló hiány*
(EK 81. cikk)
5. *Verseny – Kartellek – Egységes versenykorlátozó megállapodás alkotóelemeinek tekintett kartellek – Feltételek – Közös célkitűzés elérésére irányuló átfogó terv – Vállalkozások, amelyek terhére róható az egységes megállapodásban való részvétel – Feltételek*
(EK 81. cikk, (1) bekezdés)
6. *Eljárás – Új jogalapoknak az eljárás folyamán történő előterjesztése – Az eljárásgátló okokra alapított és a többi, érdemi jogalap közötti különbségtétel – Az indokolás elégtelensége – Az eljárás bármely szakaszában felhozható jogalap*
7. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – A Bizottság által kibocsátott iránymutatás – Annak a Bizottságra kötelező ereje*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény)
8. *Verseny – Bírság – Összeg – A Bizottságnak fenntartott mérlegelési jogkör – A bírságok mértéke felemelésének lehetősége elrettentő hatásuk fokozása érdekében*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk)
9. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértés súlya*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)

10. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – Ugyanabban a jogsértésben részt vevő vállalkozások közötti, azok teljes forgalma alapján történő megkülönböztetés szükségessége – Hiány*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, 1A. pont, (6) bekezdés)
11. *Verseny – Közösségi szabályok – Jogsértések – Betudhatóság – A jogsértés idején a vállalkozást működtető jogi személy – A felelőségnek a működtetést átvevő másik személy részéről történő átvállalása – Megengedhetőség – Az átvevő jogsértésben való részvétele esetén fennálló terjedelem*
(EK 81. cikk, (1) bekezdése)
12. *Eljárás – Bizonyíték – Bizonyítási teher – Kivételes esetben a felperesről az alperesre történő áthárítás – A Bizottság képtelensége arra, hogy meghatározza általa harmadik állammal kötött megállapodás megszűnésének pontos időpontját*
13. *Eljárás – Egyesített ügyek – A párhuzamos ügyek aktájában lévő bizonyítékok figyelembevétele*
14. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – Enyhítő körülmények – Értékelés – Az egyes körülmények különálló figyelembevételének szükségessége – Hiány – Átfogó értékelés*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, 3. pont)
15. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – Enyhítő körülmények – A kartellben megállapodottól eltérő magatartás – Értékelés*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, 3. pont, második franciabekezdés)
16. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – Enyhítő körülmények – A jogsértésnek a Bizottság beavatkozását követően történő megszüntetése – Okozati összefüggés szükségessége*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, 3. pont)

17. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – A bírság alóli mentesítés vagy a bírság csökkentése a megvádolt vállalkozás együttműködése miatt – Az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása*

(17. tanácsi rendelet, 15. cikk (2) bekezdés)

18. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – A bírság alóli mentesítés vagy a bírság csökkentése a megvádolt vállalkozás együttműködése miatt – A tények nem vitatása címén való bírságcsökkentés – Feltételek*

(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 96/C 207/04 bizottsági közlemény, D.2. pont)

1. A közösségi jogban érvényesülő elv a bizonyítékok szabad értékelésének elve, és az egyetlen fontos tényező, amelyet meg kell vizsgálni, a bizonyítékok hitelessége. Ezenkívül szükség lehet arra, hogy a Bizottság védje informátorainak névtelenségét, és önmagában e névtelenség alapján nem lehet a Bizottságot arra kötelezni, hogy ne használja fel a birtokában lévő bizonyítékokat.
2. A kifogásközlés és a végleges határozat közötti ellentmondás esetén a védelemhez való jog csak akkor sérül, ha a végleges határozat olyan kifogást tartalmaz, amely a kifogásközlésben nincs leírva olyan módon, hogy az alapján a határozat címzettjei hatékonyan meg tudnák védeni magukat.

Következésképpen, bár a felperesnek arra vonatkozó érvei, hogy a Bizottság nem fedte fel a felperes terhére felhozott dokumentum szerzőjének személyét, sem eredetét, lényegesek lehetnek e bizonyíték hitelességének és így bizonyító erejének megítélésakor, e dokumentum akkor sem tekinthető olyan fel nem használható bizonyítéknak, amelyet az aktából el kellene távolítani.

A kifogásközlés keretében a Bizottság kötelezettsége ugyanis csupán annyi, hogy előterjessze a kifogásokat, és egyértelműen leírja azokat a tényeket, amelyekre támaszkodik, valamint e tények minősítését annak érdekében, hogy a címzettek hatékonyan meg tudják védeni magukat.

E tekintetben a tényeknek a kifogásközlésben megállapított jogi minősítése természetesen csak ideiglenes lehet, és a későbbi bizottsági határozat nem semmisíthető meg kizárólag azért, mert e

(vö. 84–85. pont)

tényekből levont végső következtetések nem egyeznek meg pontosan ezen ideiglenes minősítéssel. A Bizottságnak pontosan a védelemhez való jog tiszteletben tartása érdekében kell meghallgatnia a kifogásközlés címzetteit, és szükség esetén elemzésének módosítása útján figyelembe kell vennie a kifogásokra válaszul tett észrevételeiket.

célja vagy hatása-e a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. Főszabály szerint, ha a megállapodásnak magának célja a versenynek a „piacfelosztás” révén való korlátozása, nem kell pontosan meghatározni a kérdéses földrajzi piacokat, mivel az érintett területeken a tényleges vagy potenciális verseny szükségszerűen korlátozott volt attól függetlenül, hogy e területek szigorú értelemben vett „piacokat” képeznek-e, vagy sem.

(vö. 98–100. pont)

(vö. 132. pont)

3. Versenykorlátozó célú megállapodást kötő vállalkozások főszabály szerint nem kerülhetik ki az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazását arra való hivatkozással, hogy megállapodásuknak nem kellett volna érzékelhető hatással lennie a versenyre.

(vö. 130., 196. pont)

5. Versenyjogi szempontból egy átfogó terv részét képező és közös versenykorlátozó célt követő magatartások úgy tekinthetők, hogy azok egységes megállapodást valósítanak meg. Ha ugyanis a Bizottság bizonyítja, hogy valamely kartellben részt vevő vállalkozás tudott vagy szükségszerűen tudnia kellett volna arról, hogy ezáltal egy egységes megállapodáshoz csatlakozik, a kérdéses kartellben való részvétele e megállapodáshoz való csatlakozásának kifejeződése lehet.

4. Az EK 81. cikk alapján elfogadott határozat esetén csak akkor kötelező a piac meghatározása, ha e meghatározás nélkül nem lehet megállapítani, hogy a kérdéses megállapodás hatással lehet-e a tagállamok közötti kereskedelemre, és

(vö. 181. pont)

6. Megsemmisítés iránti kereset keretében valamely közösségi jogi aktus indokolásának hiányára vagy nem megfelelő voltára alapított jogalap – az érdemi jogalapokkal ellentétben – eljárásgátló okokon alapuló jogalapot képez, és mint ilyet, a közösségi bíróságnak hivatalból kell felhoznia, és következőképpen a felek azokra az eljárás bármely szakaszában hivatkozhatnak.

irányába befolyásolja. Ezenkívül az a tény, hogy a Bizottság a múltban bizonyos mértékű bírságot szabott ki meghatározott típusú jogsértések esetén, nem akadályozhatja meg abban, hogy a 17. rendeletben előírt korlátok között e mértéket megemelje, ha az a közösségi versenypolitika végrehajtása érdekében szükséges. A közösségi versenyszabályok hatásos alkalmazása valójában megköveteli, hogy a Bizottság a bírság szintjét mindenkor e politika igényeihez igazítsa.

(vö. 192., 210. pont)

7. Bár a Bizottság mérlegelési jogkörrel rendelkezik a bírság összegének meghatározásában, nem térhet el a saját maga számára rögzített szabályoktól. A Bizottságnak tehát a bírság meghatározásakor a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján szükségképpen tekintetbe kell vennie a bírságkiszabási iránymutatást, különösen az iránymutatás szerinti kötelező elemeket.

(vö. 217. pont)

9. Valamely vállalkozásra a versenyjog megsértése miatt kiszabott bírság összegének – annak egészét tekintve, különös tekintettel annak súlyára – arányosnak kell lennie a jogsértéssel.

(vö. 212., 230–231., 274. pont)

8. A Bizottság mérlegelési jogkörrel rendelkezik a bírság megállapítására azzal a céllal, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok tiszteletben tartása

A jogsértés említett súlyát számos tényező figyelembevételével kell értékelni, amelyek jellege és jelentősége a

kérdéses jogsértés típusa és egyedi körülményei szerint változik.

vezető jogi vagy természetes személyre hárul, még akkor is, ha a jogsértést megállapító határozat elfogadásakor valamely más személy válik felelőssé a vállalkozás működtetéséért. Nem ez a helyzet azonban, ha a vállalkozás működtetéséért immár felelős személy nyilatkozik arról, hogy átvállalja a felelősséget az elődjének betudható magatartásért.

(vö. 229. pont)

10. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírságokra vonatkozó iránymutatás 1. A. pontja hatodik bekezdésének szövege értelmében meg kell állapítani, hogy a Bizottság megőrzött bizonyos mérlegelési jogkört azzal kapcsolatban, hogy súlyozza-e a bírságot az egyes vállalkozások méretei szerint. A Bizottság tehát nem köteles úgy megállapítani a bírság összegét, hogy annak végső összege tükrözze a vállalkozások teljes üzleti forgalma közötti különbségeket, ha ugyanazon jogsértésben részt vevő több vállalkozásra szab ki bírságot.

Ezzel szemben az ilyen szabályból még nem vonható le mindenképpen az a következtetés, hogy ha a nyilatkozatot tevő önállóan szintén részt vett a jogsértésben, akkor őt egyetlen olyan bírsággal kellene sújtani, amely kisebb, mint az önálló vállalkozásokra kiszabott két bírság összege lenne.

(vö. 254–255. pont)

(vö. 247. pont)

11. Versenyjogi szempontból a jogsértésért való felelősség főszabály szerint a kérdéses vállalkozást a jogsértés elkövetésekor

12. Bár általában a felperes nem háríthatja át a bizonyítási terhet az alperesre, olyan körülményekre hivatkozva, amelyeket nem tud igazolni, a bizonyítási teher fogalma nem alkalmazható a Bizottság javára a jelen ügyben a harmadik országok és a Bizottság által képviselt Közösség között megkötött önkorlátozási szerződések megszűnésének időpontját illetően, amikor a Bizottság úgy

döntött, hogy nem állapítja meg a versenyszabályok megsértését arra az időszakra, míg e szerződések hatályban voltak. A Bizottság megmagyarázhatatlan képtelensége arra, hogy bizonyítékot szolgáltatson olyan körülményről, amely őt közvetlenül érinti, megfosztja ugyanis az Elsőfokú Bíróságot attól, hogy a tények megfelelő ismeretében hozhasson ítéletet a megállapodások megszűnésének ideje vonatkozásában. Ellentétes lenne a gondos igazságszolgáltatás elvével, ha a Bizottság képtelenségének következményeit a megtámadott határozat címzettjeinek kellene viselniük, akiknek – az alperes intézménnyel ellentétben – nem állt módjukban szolgáltatni a hiányzó bizonyítékot.

(vö. 261–263. pont)

13. Az olyan egyesített ügyekben, ahol a felek betekintheztek az akta teljességébe, az Elsőfokú Bíróság hivatalból figyelembe veheti a párhuzamos ügyek aktáiban lévő bizonyítékokat.

(vö. 264. pont)

14. Bár a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírságokra vonatkozó iránymutatás 3. pontjában felsorolt körülmények kétségtelenül azok közé tartoznak, amelyeket a Bizottság adott esetben tekintetbe vehet, az említett 3. pont megfogalmazását figyelembe véve mégsem köteles e címen automatikusan tovább csökkenteni a bírságot, ha valamely vállalkozás e körülmények fennállására utaló bizonyítékot terjeszt elő. Azt ugyanis, hogy helyénvaló-e a bírság csökkentése enyhítő körülmény címén, a jelentőséggel bíró körülmények teljessége alapján, átfogó értékeléssel kell megállapítani.

(vö. 274. pont)

15. Az a tény, hogy valamely vállalkozás, amelyről bebizonyosodott, hogy a piacfelosztás céljával összejátszott versenytársaival, nem a versenytársaival megállapodott módon járt el a piacon, nem szükségszerűen valósít meg olyan enyhítő körülményt, amelyet figyelembe kell venni a bírság összegének kiszabásakor.

A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírságokra vonatkozó iránymutatás 3. pontjának második franciabekezdését ezért e tekintetben úgy kell értelmezni, hogy a Bizottság csak akkor köteles a kartell nem-teljesítését enyhítő körülményként tekintetbe venni, ha az e körülményre hivatkozó vállalkozás bizonyítani tudja, hogy egyértelműen és nagymértékben tiltakozott a kartell végrehajtása ellen, olyannyira, hogy ezáltal megzavarta annak működését, valamint hogy látszólag nem csatlakozott a megállapodáshoz, és ebből kifolyólag nem ösztönözte a többi vállalkozást a kérdéses kartell végrehajtására.

(vö. 277. pont)

16. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírságokra vonatkozó iránymutatás 3. pontjában említett körülmény, „a jogsértés beszüntetése a Bizottság beavatkozásával egy időben”, értelemszerűen csak akkor képezhet enyhítő körülményt, ha feltételezhető, hogy a szóban forgó beavatkozás készítette az érintett vállalkozásokat a kérdéses versenykorlátozó magatartás megszüntetésére. Úgy tűnik ugyanis, hogy e rendelkezés célja a vállalkozások ösztönzése a versenykorlátozó magatartások megszüntetésére,

amint a Bizottság megindítja azzal kapcsolatban vizsgálatát. Ha a jogsértés már véget ért, mielőtt a Bizottság elsőként beavatkozott volna, vagy ha e vállalkozások a beavatkozást megelőzően határozott döntést hoztak annak megszüntetéséről, a bírság összege ezen a jogcímen nem mérsékelhető.

(vö. 280–281. pont)

17. Amennyiben a vállalkozások – a közigazgatási eljárás ugyanazon szakaszában és hasonló körülmények között – hasonló információt szolgáltatnak a Bizottságnak a területekre rótt tényekkel kapcsolatban, az általuk nyújtott együttműködést összehasonlíthatónak kell tekinteni, és ennek következtében a vállalkozásokat a kiszabott bírság összegének meghatározásakor egyenlő elbánásban kell részesíteni.

(vö. 295., 298. pont)

18. Az engedékenységi közlemény D.2. pontja értelmében a vállalkozás azon a címen, hogy nem vitatja a tényeket, akkor részesülhet a bírság mérséklésének kedvezményében, ha a

kifogásközlésről való tudomásszerzést követően kifejezetten tájékoztatja a Bizottságot arról, hogy nem vitatja a tényeket. Ilyen kifejezett nyilatkozat hiányában a vállalkozás pusztán passzivitása nem tekinthető olyannak, ami hozzájárult a Bizottság feladatainak ellátásához, mert ez utóbbinak a végső határozatban

az összes tény fennállását bizonyítani kellett anélkül, hogy e célból hivatkozni tudott volna a vállalkozás valamely nyilatkozatára.

(vö. 303. pont)